

Jak se na Valašsku bydlívalo

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Romantické představy o pohádkovém bydlení v malebných dřevěnicích rozestých po valašských kopcích zřejmě vezmou tímto článkem za své. Mnohým z nás by dřívější život v nich připomínal spíše horor.

Naši valašští předci si v nich totiž neužívali žádné pohodlí, o soukromí ani nemluvě.

Prostory k bydlení byly značně stísněné (ještě koncem 19. století připadlo na 1 osobu jen 1,5 m²), valašské rodiny byly naopak velmi početné (10 i více osob, nejvíce bylo zaznamenáno 32). V posteli spávali jen hospodář se ženou, jejich rodiče na lavicích, děti na zemi, někteří členové rodiny dokonce v nevytápěné komoře, stodole či na hůře.

Půdorysné členění domů bylo nejčastěji trojdílné (jizba, síň a komora), u chudších jen dvojdílné (jizba a síň). Jádrem domu byla jizba (světnice), která plnila obytnou, společenskou, pracovní i kulturní roli. Tomu odpovídalo i její skromné vybavení: roh s pecí, sloužící k vaření i odpočinku, diagonálně od ní byl tzv. svatý kout, kde stál stůl s lavicí a

visela koutní skříň na cennosti; zbylé kouty měly podradnější postavení, stály tu truhly na šaty a postel.

Úroveň bydlení v těchto podmínkách byla velmi nízká. Ještě v roce 1948 byl podle průzkumu prováděného v obcích Horního Vsacka stav bydlení následující: „Malé dřevěné domky jsou většinou staré se stěnami prohnílymi, často na spadnutí. Místnosti s malými okny jsou tmavé, zatuhlé a často přeplněné dospělými i dětmi. Zahmyzení je ve

všech vesnicích aspoň z 30-40% (švábi, rusi, štěnice, blechy). Vzdovod zaveden není.“

Více o lidové architektuře a bydlení a celkově životě a přírodě nejen na Valašsku, ale i na slovenské straně hranice, se dozvíte na výstavě Samostatně a přitom společně, která bude probíhat od 9. 7. do 31. 8. 2014 v Lapidáriu Trojice ve Valašském Meziříčí. Výstava vychází ze stejnojmenného projektu Muzea regionu Valašsko a Vlastivedného múzea v Považské Bystrici.

Mezi jinými zde bude k vidění i maketa usedlosti, která byla zhotovena ze dřeva, krabiček od zápalek a kamínků, a to podle skutečné dispozice dnes již zbourané usedlosti J. Vengláře z Nového Hrozenkova a zahrnuje obytnou chalupu s podsíňky, chlév, ovčírnu, stodolu a dokonce i záchod s hnojištěm.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV, Vsetín

Obr.: Maketa usedlosti. Foto: Fohlerová